

Badanie wśród pracowników ośrodków pomocy społecznej na temat procedury „Niebieskie Karty”

Raport z badania przeprowadzonego dla:

Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

<u>WPROWADZENIE</u>	3
<u>OGÓLNA WIEDZA O PROCEDURZE „NIEBIESKIE KARTY”</u>	3
<u>DOŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z PROCEDURĄ „NIEBIESKIE KARTY” I JEJ OCENA</u>	4
<u>SPOSOBY POSTĘPOWANIA W RÓŻNYCH PRZYPADKACH PRZEMOCY DOMOWEJ</u>	6
<u>WSPÓŁPRACA Z INNYMI INSTYTUCJAMI W ZAKRESIE POMOCY OFIAROM PRZEMOCY</u> <u>DOMOWEJ</u>	8
<u>BARIERY W EFEKTYWNYM DZIAŁANIU NA RZECZ POMOCY OFIAROM PRZEMOCY</u>	11
<u>OPINIE DOTYCZĄCE PRZEMOCY W RODZINIE</u>	11

Wprowadzenie

Badanie dotyczące procedury przeprowadzania interwencji domowej wobec przemocy w rodzinie „Niebieskie Karty” obejmowało trzy grupy respondentów: policjantów patrolowych, dzielnicowych oraz pracowników ośrodków pomocy społecznej.

Wywiady z wszystkimi grupami respondentów przeprowadzane były równolegle w dniach 19 października – 8 listopada 2005 w wylosowanych do badania gminach na terenie całej Polski.

W badaniu wzięło udział łącznie 303 pracowników ośrodków pomocy społecznej.

Celem projektu było poznanie poziomu wiedzy pracowników badanych instytucji na temat procedury „Niebieskie Karty” oraz ich opinii i doświadczeń zawodowych związanych z realizacją tej procedury. Badanie przeprowadzone było metodą bezpośrednich wywiadów kwestionariuszowych przy użyciu narzędzia przygotowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W poniższej tabeli przedstawiona jest szczegółowa struktura badanych osób ze względu na ich płeć, wiek, wielkość miejscowości, wykształcenie i staż pracy w zawodzie.

Tab. 1.1.: Profil respondenta

Baza: wszyscy badani pracownicy socjalni, n=303

Płeć	Kobieta	94%
	Mężczyzna	6%
Wiek	Do 30 lat	20%
	31-40 lat	35%
	41-50 lat	35%
	Powżej 50 lat	9%
	miasto 200 tys. +	22%
Wielkość miejscowości	miasto 50 – 200 tys.	18%
	miasto do 50 tys.	32%
	wieś	27%
	średnie	9%
Wykształcenie	policealne	46%
	licencjat	6%
	wyższe	39%
	krócej niż rok	2%
Staż pracy	1-5 lat	13%
	6-10 lat	23%
	11-20 lat	39%
	ponad 20 lat	23%

Ogólna wiedza o procedurze „Niebieskie Karty”

Procedura „Niebieskie Karty” zdaniem badanych służy przede wszystkim rozpoznaniu skali zjawiska przemocy domowej i zagrożeń w rodzinie (79%), a także uruchomieniu i usprawnieniu współpracy służb (69%). Pracownicy w wieku do lat 30 znacząco częściej uznawali, że celem procedury jest rozpoznanie zjawiska przemocy domowej i zagrożeń w rodzinie (93% respondentów z tej grupy), Pozostałe cele – czyli usprawnienie pracy pracowników socjalnych, ułatwienie prowadzenia rozmowy na temat przemocy oraz usprawnienie pracy policji – wskazane były przez około połowę respondentów. Pracownicy z ośrodków znajdujących się na wsi częściej niż pozostali uznali, że celem procedury jest usprawnienie pracy pracowników socjalnych (62% wskazań w porównaniu do 50% wskazań w ogóle badanych).

Niemal wszyscy badani pracownicy byli zgodni, co do tego, że procedura „Niebieskie Karty” dotyczy sytuacji przemocy fizycznej (bicie, okaleczanie) oraz psychicznej (znieważanie, wyzywanie) – takiego zdania było odpowiednio 98% i 96% respondentów. Sytuacje wykorzystywania seksualnego i zaniechania wskazywane były przez nieco mniejsze odsetki badanych (81% i 61 %). Osoby,

które uczestniczyły w szkoleniach dotyczących tej tematyki częściej niż pozostali wskazywali, że procedura „Niebieskie Karty” powinna być stosowana w przypadku sytuacji zaniedbywania (70% wskazań).

Wśród badanych pracowników socjalnych nie było zgodności, co do ilości formularzy wchodzących w skład procedury „Niebieskich Kart” - niemal co drugi badany (45%) był zdania, że dokumentacja procedury to formularz będący załącznikiem do wywiadu środowiskowego, co czwarty (23%) uznał, że dokumentacja to formularz składający się z Karty A i B, natomiast co piąty (18%) wybrał odpowiedź, że jest to formularz składający się z czterech kart: A, B, C i D. W grupie osób do lat 30 oraz wśród pracowników z ośrodków znajdujących się w miastach powyżej 200 tysięcy mieszkańców co 4 osoba udzieliła odpowiedzi „nie wiem”. W grupie osób, które wzięły udział w szkoleniach odsetek ten wyniósł 8%.

Zdecydowana większość (88%) była jednak zgodna, że pracownik socjalny powinien wypełniać „Niebieską Kartę” za każdym razem, kiedy uzyska informację o przemyśle w danej rodzinie. Odsetek osób twierdzących w ten sposób był zbliżony we wszystkich podgrupach.

Respondenci jednoznacznie stwierdzili również, że w czasie rozmowy z ofiarą przemocy należy:

- powiedzieć, że nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec innych i że nic nie usprawiedliwia przemocy (96%)
- dostarczyć pisemnych informacji gdzie i jaką pomoc można uzyskać i zmotywować do skorzystania z oferty pomocowej (96%).

Uzyskanie od ofiary przemocy decyzji o czasie i sposobie szukanie pomocy jest koniecznym elementem takiej rozmowy w opinii 28%, a namówienie jej do zmiany zachowania, by załagodzić zaistniałą w domu sytuację – w opinii 22% badanych.

Celem kontaktu z policjantem dzielnicowym, po wypełnieniu „Niebieskich Kart” przez pracownika ośrodka pomocy społecznej, jest zdaniem ogromnej większości badanych, sprawdzenie, czy problemy rodziny są znane policji (92%). Inne cele wymieniane przez większość respondentów to przekazanie sprawy do policji i innych służb społecznych (84%) oraz ustalenie terminu wspólnej wizyty w domu poszkodowanych (75%).

Doświadczenia związane z procedurą „Niebieskie Karty” i jej ocena

Spośród wszystkich rodzajów przemocy rodzinnej, badani pracownicy socjalni w ostatnim roku najczęściej mieli do czynienia z przypadkami ofiar przemocy fizycznej (76%) oraz osób poważnie krzywdzonych emocjonalnie w rodzinie (73%). Jedna czwarta badanych nie miała do czynienia z tymi rodzajami przemocy w swojej praktyce zawodowej w ostatnim roku. Najczęściej badani deklarowali, że spotkali się z mniej niż pięcioma przypadkami przemocy fizycznej (jedynie w przypadku pracowników z miast średniej wielkości, blisko co 4 deklarował, że spotkał się z 21 i więcej przypadków). Z sytuacją krzywdzenia emocjonalnego pracownicy socjalni w ciągu roku najczęściej stykali się mniej niż 5 razy – wśród pracowników z miast średniej wielkości o osób, które

uczestniczyły w szkoleniach większy jest odsetek osób, które spotkały się z 21 i więcej przypadkami – odpowiednio po 19% w każdej grupie w porównaniu do 10% w ogóle badanej populacji.

Z przypadkami osób wykorzystywanych seksualnie w rodzinie spotkało się 23% pracowników socjalnych z przypadkami zaniedbywania - 43%. Jeżeli chodzi o przypadki wykorzystywania seksualnego to zdecydowanie rzadziej dostrzegali je pracownicy w wieku do 30 lat (tylko 14% z tej grupy spotkało się z taką sytuacją) oraz pracownicy z ośrodków wiejskich (12%). Częściej przypadki takiego zachowania dostrzegali pracownicy z miast średniej wielkości (tutaj odsetek wyniósł 37%) oraz osoby, które brały udział w szkoleniach (30%).

Pracownicy, którzy mieli do czynienia z ofiarami poszczególnych rodzajów przemocy domowej w większości szacowali ich liczbę na nieprzekraczającą 5 przypadków w ostatnim roku. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy rozkład odpowiedzi na to pytanie.

Tab. 1.2.: Liczba przypadków ofiar przemocy w ciągu ostatniego roku
Baza: osoby, które miały do czynienia z przypadkami danego rodzaju przemocy

	Baza:	Do 5 przypadków	6-10 przypadków	11-15 przypadków	16-20 przypadków	21 i więcej przypadków	Brak odpowiedzi
Ofiary przemocy fizycznej w rodzinie	n=229	62%	16%	5%	5%	10%	2%
Osoby poważnie krzywdzone emocjonalnie w rodzinie	n=222	62%	16%	5%	5%	10%	2%
Dzieci poważnie zaniedbywane	n=174	63%	14%	7%	3%	10%	3%
Osoby wykorzystywane seksualnie w rodzinie	n=69	78%	9%	2%	-	4%	7%

Jedynie co piąty badany stosował „Niebieską Kartę” we wszystkich przypadkach przemocy domowej w ostatnim roku, nieco ponad 1/3 stosowała procedurę czasami, a aż 41% przyznało, że nigdy jej nie stosowało (na wsi odsetek ten wyniósł 51%).

Główne powody, dla których procedura nie była stosowana to:

- brak zgody ze strony ofiary (22% pracowników, którzy nie zawsze stosowali „Niebieską Kartę),
- przekonanie, że są do tego powołane inne służby (15%),
- brak wiary w skuteczność jakichkolwiek interwencji (8%).

Wśród działań podejmowanych w ramach procedury „Niebieskich Kart” respondenci najczęściej wymieniali:

- powiadomienie policji (62% wszystkich respondentów)
- dodatkowe rozmowy z rodzicami (50%)
- zawiadomienie przedszkola/ szkoły (48%)
- zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego (44%) - tutaj w przypadku pracowników z miast średniej wielkości odsetek ten był wyższy i wyniósł 59%.

Oceniając procedurę „Niebieskie Karty” pod względem skuteczności pomagania osobom doznającym przemocy z jej wykorzystaniem, zaledwie 1% badanych przyznało, że jest ona bardzo skuteczna, za raczej skuteczną uznało ją 46% respondentów, natomiast, co czwarty badany przyznał, że wątpi w

jej skuteczność. W przypadku pracowników z ośrodków wiejskich 37% badanych nie miało zdania na temat skuteczności.

Nieco lepiej badani ocenili sensowność pomagania ofiarom przemocy w rodzinie poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty” – blisko $\frac{3}{4}$ respondentów uznało to za działanie sensowne (co piąty nawet za bardzo sensowne) w porównaniu do zaledwie 11% uznających je za działanie mało sensowne lub wręcz bezsensowne. Sensowność stosowania procedury w znacząco większym stopniu dostrzegają grupa osób, która wzięła udział w szkoleniach (tutaj odsetek osób, które procedurę uznały za zdecydowanie i raczej sensowne wyniósł 82%).

Swoje własne kompetencje w zakresie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz znajomość „Niebieskiej Karty” badani pracownicy socjalni ocenili dość wysoko. Około 70% z nich uznało swoje przygotowanie do pomagania ofiarom przemocy w rodzinie (71%) oraz znajomość procedury (68%) jako raczej lub bardzo dobre. Ocena ta była wyższa u osób, które przeszły szkolenie, odsetek osób, które uważają się za dobrze i bardzo dobrze przygotowane wynosi 84%.

Jeszcze wyżej ocenili swoich współpracowników w zakresie wsparcia przy realizacji zadań wynikających z procedury „Niebieskich Kart” – aż 86% respondentów przyznało, że zdecydowanie lub raczej może liczyć na ich zaangażowanie w takich sytuacjach. Odsetek takich odpowiedzi był zbliżony we wszystkich podgrupach.

Jednak jedynie połowa respondentów oceniła pozytywnie (raczej lub bardzo wysoko) umiejętności posługiwania się „Niebieską Kartą” przez pracowników socjalnych w swoim regionie. Wynikać to może w pewnej mierze z braku dostatecznej wiedzy na ten temat – co trzeci badany nie udzielił w ogóle odpowiedzi na to pytanie.

Współpraca z policją w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty” oceniona została jako raczej lub bardzo dobra przez 60% respondentów.

Spośród badanych osób zaledwie 38% uczestniczyło kiedykolwiek w szkoleniach dotyczących procedury „Niebieskie Karty”. Szkolenia te organizowane były przez różne organizacje i instytucje – najczęściej wymieniane to:

- Powiatowe Komendy Policji (12%),
- Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej (11%),
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (5%).

Sposoby postępowania w różnych przypadkach przemocy domowej

Podczas wywiadów z osobami pracującymi w ośrodkach pomocy społecznej zapytaliśmy je o ich sposób postępowania w czterech typowych przypadkach przemocy rodzinnej: dziecka zaniedbywanego, poniżanego przez rodziców, bitego oraz wykorzystywanego seksualnie. Deklarowane reakcje na wszystkie opisywane sytuacje okazały się być dosyć podobne. Zdecydowana większość badanych deklaruje próbę podjęcia działania i zwrócenie się z prośbą o pomoc do osób pracujących w innych instytucjach (różnych w zależności od rodzaju przemocy), następnie do osób

pracujących razem z daną osobą (tutaj częściej pracownicy w wieku do 30 lat z małym stażem) lub też próbę udzielenia dziecku pomocy samodzielnie, na miarę swoich możliwości, bądź też pozostawienie sprawy do decyzji przełożonemu. Sporadycznie badani uznają, że problem nie leży w zakresie ich obowiązków i deklarują odesłanie dziecka do innej instytucji bądź też zaniechanie interwencji. Spontanicznie badani wymienili również inne działania, takie jak kontakt z rodziną, psychologiem, udzielenie pomocy materialnej, czy przeprowadzenie wywiadu środowiskowego.

Poniższa tabela zestawia wyniki dla wszystkich czterech omawianych przypadków.

Tab. 1.3.: Sposób postępowania w przypadku zgłoszenia przypadku przemocy domowej
Baza: wszyscy badani pracownicy socjalni, n=303

	Sytuacja I dziecko zaniedbywane	Sytuacja II dziecko poniżane	Sytuacja III dziecko bite	Sytuacja IV dziecko wykorzystywane seksualnie
Próbuję działać i zwracam się o pomoc do osób pracujących w innych instytucjach	83% W tym: szkoła 39%, policja 31%, sąd 23%	92% W tym: pedagog 64%, szkoła 54%, psycholog 27%	91% W tym: policja 77%, sąd 44%, pedagog 35%	86% W tym: sąd 45%, psycholog 39%, policja 35%
Szukam pomocy wśród osób pracujących razem ze mną	53%	48%	45%	43%
Próbuję samodzielnie pomóc dziecku, na miarę swoich możliwości	41%	30%	27%	19%
Przedstawiam problem i pozostawiam do decyzji przełożonemu	22%	14%	17%	18%
Problem nie leży w zakresie moich obowiązków lub kompetencji, odsyłam dziecko do innej instytucji	1% OPS, świetlica środowiskowa	1% pedagog, psycholog, szkoła	1% OPS, służba zdrowia	1% policja, psycholog, pedagog, prokuratura
Problem nie leży w zakresie moich obowiązków lub kompetencji i nie podejmuję interwencji	1%	1%	-	-
Podejmuję inne działania	45% W tym: opłacanie obiadów 26%, pomoc materialna 26%, pomoc rzeczowa 22%	42% W tym: kontakt z rodziną 53%, wywiad/ pomoc środowiskowa 18%, powiadomienie sądu 12%	40% W tym: kontakt z rodziną 37%, terapia 15%, wywiad/ pomoc środowiskowa 14%	34% W tym: kontakt z rodziną 38%, kontakt z psychologiem 19%, wywiad/ pomoc środowiskowa 13%

Pracownicy ośrodków pomocy społecznej uczestniczący w badaniu uznają swoje placówki (OPS) za najbardziej właściwe do interwencji w przypadkach dzieci zaniedbanych, brudnych, głodnych, źle ubranych. Takiego zdania było aż 96% badanych. Kolejne instytucje, od których respondenci spodziewaliby się reakcji to szkoła (88%), sąd rodzinny (70%), przychodnia zdrowia (56%). Stosunkowo najmniej osób wskazało policję (30%) oraz prokuraturę (18%).

W przypadkach pozostałych rodzajów przemocy rodzinnej inne instytucje zdają się być bardziej właściwe do podjęcia interwencji.

W sytuacjach, gdy rodzice stale krzyczą na dziecko, poniżają je i odtrącają powinna zareagować przede wszystkim szkoła/ przedszkole (83%) oraz OPS (81%). Dwóch na trzech uczestników badania spodziewałoby się interwencji ze strony sądu rodzinnego, a co drugi ze strony policji. Poradnia zdrowia oraz prokuratura mają tutaj mniejsze znaczenie (odpowiednio 36% i 19% jest zdania, że powinny interweniować).

Gdy dziecko karane jest biciem zdaniem większości respondentów powinna reagować przede wszystkim policja (93%), a następnie szkoła/ przedszkole (89%), sąd rodzinny (88%) oraz OPS (87%). Poradnia zdrowia i prokuratura mają w takich sytuacjach mniejsze znaczenie (odpowiednio 71% i 63%).

Również policja znajduje się na pierwszym miejscu w przypadkach, gdy dziecko jest zmuszane przez członka rodziny do praktyk seksualnych – wymieniło ją 95% badanych osób. Sąd rodzinny i prokuratura znajdują się na dalszych, ale również wysokich miejscach (odpowiednio 89% i 87%). Interwencji w takich sytuacjach oczekuje się jednak również od OPS (73%), poradni zdrowia (70%) oraz szkoły (66%).

Współpraca z innymi instytucjami w zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej

Skuteczna pomoc ofiarom przemocy domowej jest działaniem wymagającym współpracy różnych instytucji i osób. Zdaniem niemal wszystkich badanych pracowników pomocy społecznej ich głównymi partnerami w przypadku udzielania wsparcia i pomocy ofiarom przemocy są komisariaty policji i dzielnicowi (94%). Pozostałe instytucje były wskazane również przez większość respondentów, co świadczy o dużym stopniu współdziałania różnych podmiotów. Poniższa tabela zestawia szczegółowe odsetki wskazań na poszczególne instytucje.

Tab. 1.4.: Partnerzy pracowników socjalnych w przypadku udzielania wsparcia i pomocy ofiarom przemocy domowej
Baza: wszyscy badani pracownicy socjalni, n=303

	% wskazań
Komisariaty policji i dzielnicowi	94%
Sądy Rodzinne i Nieletnich	89%
Gminne i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	89%
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	84%
Świetlice socjoterapeutyczne	81%
Punkty Konsultacyjno-Informacyjne dla ofiar przemocy w rodzinie	77%
Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”	74%
Placówki Służby Zdrowia	66%
Centra Pomocy Rodzinie	65%
Prokuratura	61%

Oceniając pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie świadczoną przez różne instytucje, pracownicy socjalni najlepiej ocenili siebie – 73% przyznało, że pracownicy socjalni pomagają takim osobom, natomiast 24% było zdania, że ‘starają się, ale mają ograniczone możliwości’. Kolejną najlepiej ocenianą grupą byli pedagodzy szkolni – w ich przypadku odpowiedź ‘pomagają’ wskazało 66% respondentów. Stosunkowo nisko w tej ocenie wypadli lekarze – co trzeci respondent nie potrafił ocenić pomocy, jaką świadczą, a zaledwie 29% przyznało, że rzeczywiście pomagają oni ofiarom przemocy. Niskie wskaźniki uzyskali również nauczyciele (40% odpowiedzi ‘pomagają’). Poniżej zestawione są szczegółowe odsetki odpowiedzi.

Tab. 1.5.: Ocena pomocy osobom doznającym przemocy świadczonej przez różne instytucje
Baza: wszyscy badani pracownicy socjalni, n=303

	Pomagają	Starają się, ale mają ograniczone możliwości	Wcale nie pomagają	Trudno powiedzieć
Pracownicy socjalni	73%	24%	1%	2%
Pedagodzy szkolni	66%	24%	3%	7%
Policjanci	47%	39%	3%	12%
Członkowie gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	47%	23%	9%	21%
Nauczyciele	40%	28%	12%	20%
Lekarze	29%	22%	17%	32%

Okazuje się, że niemal wszyscy badani pracownicy socjalni współpracują przynajmniej w pewnym zakresie ze szkołą (97%), wymiarem sprawiedliwości (95%) oraz komisariatami policji (93%). Służba zdrowia i Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wymienione były przez nieco mniejsze odsetki badanych (odpowiednio 86% i 84%), natomiast najmniej, bo zaledwie 2/3 respondentów współpracuje w swej pracy zawodowej z poradnią odwykową.

Ranking ten przedstawia się nieco inaczej, jeśli porówna się częstotliwość kontaktów z poszczególnymi instytucjami wśród osób, które z nimi współpracują. I tak na pierwszym miejscu pozostaje szkoła (83% kontaktuje się raczej lub bardzo często, przy czym co trzeci – bardzo często), natomiast na drugim miejscu są Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (73% - raczej lub bardzo często). Z wymiarem sprawiedliwości, podobnie jak z poradnią odwykową często kontaktuje się nieco ponad połowa osób, które w ogóle współpracują z tymi instytucjami.

Tab. 1.6.: Częstotliwość kontaktów z poszczególnymi instytucjami
Baza: osoby współpracujące z daną instytucją

	Baza:	Bardzo częste	Raczej częste	Raczej rzadkie	Bardzo rzadkie	Trudno powiedzieć
Szkoła	n=294	31%	52%	14%	3%	-
		częste: 83%		rzadkie: 17%		
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	n=255	27%	46%	21%	6%	-
		częste: 73%		rzadkie: 27%		
Komisariat policji	n=281	16%	53%	25%	6%	-
		częste: 69%		rzadkie: 31%		
Służba zdrowia	n=261	15%	46%	33%	6%	-
		częste: 61%		rzadkie: 49%		
Wymiar sprawiedliwości	n=289	11%	40%	34%	10%	5%
		częste: 51%		rzadkie: 44%		
Poradnia odwykowa	n=205	12%	39%	40%	9%	-
		częste: 51%		rzadkie: 49%		

Analizując oceny jakości współpracy z poszczególnymi instytucjami okazuje się, że ogólnie jakość ta jest oceniana na wysokim poziomie. Najwięcej, bo aż 94% osób wysoko oceniło jakość współpracy ze szkołą. Bardzo wysokie oceny uzyskały również Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (89%, przy czym co czwarty współpracujący z nimi respondent ocenił tę współpracę jako bardzo dobrą) i poradnie odwykowe (87%) Stosunkowo najmniej badanych (72%) jako dobrą lub bardzo dobrą określiło swoją współpracę z wymiarem sprawiedliwości.

Tab. 1.7.: Ocena jakości współpracy z poszczególnymi instytucjami
Baza: osoby współpracujące z daną instytucją

	Baza:	Bardzo dobra	Raczej dobra	Raczej zła	Bardzo zła	Trudno powiedzieć
Szkoła	n=294	19%	75%	5%	1%	-
		dobra: 94%		zła: 6%		
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	n=255	24%	65%	9%	2%	-
		dobra: 89%		zła: 11%		
Poradnia odwykowa	n=205	15%	71%	10%	2%	1%
		dobra: 87%		zła: 12%		
Komisariat policji	n=281	14%	71%	14%	-	1%
		dobra: 85%		zła: 14%		
Służba zdrowia	n=261	14%	70%	13%	2%	1%
		dobra: 84%		zła: 15%		
Wymiar sprawiedliwości	n=289	10%	62%	17%	2%	9%
		dobra: 72%		zła: 19%		

Badani pracownicy ośrodków pomocy społecznej przywiązują szczególną wagę do jakości i zakresu współpracy z komisariatami policji – ponad połowa (57%) z nich wskazuje na potrzebę zwiększenia zakresu lub poprawy jakości tej współpracy (w dużych miastach powyżej 200 tysięcy mieszkańców potrzebę tę deklaruje 3 na 4 pracowników socjalnych), podczas gdy w przypadku pozostałych instytucji odsetek ten wahał się w okolicach jednej czwartej (od 23% dla szkoły do 30% dla wymiaru sprawiedliwości i Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych).

Tab. 1.8.: Potrzeba zwiększenia zakresu lub poprawy jakości współpracy
Baza: wszyscy badani pracownicy socjalni, n=303

	Tak, istnieje taka potrzeba	Nie, nie istnieje taka potrzeba	Nie mam zdania
Komisariat policji	57%	34%	9%
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	30%	57%	14%
Wymiar sprawiedliwości	30%	57%	14%
Służba zdrowia	26%	59%	15%
Poradnia odwykowa	24%	54%	22%
Szkoła	23%	69%	8%

Wśród propozycji zmian służących poprawie współpracy z komisariatami pojawiły się przede wszystkim postulaty zwiększenia współdziałania instytucji (20%), większej chęci współpracy ze strony komisariatów (17%), większej wymiany informacji (16%) oraz wspólnych szkoleń (10%). Podobne propozycje pojawiały się w przypadku usprawniania współpracy z pozostałymi instytucjami. Dodatkowo, w zakresie poprawy jakości współpracy ze służbą zdrowia często wymieniana była konieczność poprawy kontaktów z lekarzami, a także zwiększenia ich świadomości na temat problemów społecznych oraz poczucia odpowiedzialności.

Barier w efektywnym działaniu na rzecz pomocy ofiarom przemocy

Główne czynniki utrudniające pracownikom socjalnym działanie na rzecz pomocy ofiarom przemocy w rodzinie identyfikowane przez respondentów to:

- niski poziom egzekwowania prawa wymieniany jako zdecydowanie lub raczej utrudniający przez 86% badanych,
- zachowanie samych ofiar (83%),
- stosunek społeczeństwa do problemu przemocy domowej (78%).

W dalszej kolejności pojawiają się czynniki osobiste, jak przeciążenie pracą (69%), czy niski prestiż zawodowy (55%), wypalenie zawodowe (49%) oraz bariery wynikające z wewnętrznej organizacji pracy ośrodków pomocy społecznej, jak brak odpowiedniego zaplecza materialnego i technicznego (66%), niedostateczna jakość procedur i standardów pracy (57%). Niski poziom współpracy między instytucjami był wskazany w tym kontekście przez 62% badanych jako raczej lub zdecydowanie utrudniający pracę na rzecz ofiar przemocy.

Poniżej zaprezentowany jest ranking czynników pod względem ich ważności dla badanych pracowników socjalnych. Każdy respondent wybierał trzy najważniejsze jego zdaniem czynniki szeregując je według ważności.

Tab. 1.9.: Ranking najważniejszych czynników utrudniających działanie na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej – uszeregowany według odsetka osób, które wymieniły czynnik jako jeden z trzech najważniejszych
Baza: wszyscy badani pracownicy socjalni, n=303

	Czynnik wymieniony na pierwszym miejscu	Czynnik wymieniony jako jeden z trzech najważniejszych czynników
Niski poziom egzekwowania prawa	16%	57%
Zachowanie ofiar	18%	45%
Stosunek społeczeństwa do problemów przemocy	20%	43%
Przeciążenie pracą	13%	30%
Słaba współpraca z instytucjami	8%	25%
Brak odpowiedniego zaplecza materialnego i technicznego	5%	21%
Niska jakość procedur i standardów pracy	5%	18%
Niski prestiż zawodu	4%	13%
Poczucie niskich kompetencji i braku odpowiedniego przygotowania	4%	7%
Niskie zarobki	1%	6%
Zła organizacja pracy		6%
Wypalenie zawodowe	1%	6%

Opinie dotyczące przemocy w rodzinie

Na zakończenie wywiadu respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do różnych stwierdzeń dotyczących przemocy w rodzinie. Większość z nich stanowiły funkcjonujące w społeczeństwie negatywne stereotypy na temat sprawców i ofiar przemocy, których społeczna

akceptacja znacznie utrudniać walkę ze zjawiskiem przemocy domowej. Większość respondentów nie zgodziła się z tymi opiniami.

Niemal wszyscy (ponad 90% badanych) byli zgodni, że nieprawdziwe są stwierdzenia:

- 'Dla dobra dzieci kobieta powinna zostać z mężem, nawet jeśli on ją bije',
- 'Wyłącznie kobieta jest odpowiedzialna za relacje w rodzinie',
- 'Rodzice mają prawo bić swoje dzieci',
- 'Istnieją okoliczności, które usprawiedliwiają przemoc w rodzinie',
- 'Ofiarom przemocy nie warto pomagać – i tak wrócą do sprawcy',
- 'Bicie jako forma kary fizycznej w stosunku do dziecka może powodować szkody, ale częściej jest pożyteczne wychowawczo',
- 'Nieupoważnieni przez nikogo świadkowie nie powinni się wtrącać w sprawy rodzinne',
- 'Przemoc w rodzinie jest problemem głównie ludzi pochodzących z „marginesu społecznego”',
- 'Wierzący i praktykujący mężczyźni nie biją swoich żon'.

Również bardzo dużo badanych (70-90%) nie zgadza się z tym, że:

- 'Bite kobiety są współodpowiedzialne za przemoc w rodzinie' (90%),
- 'Mężczyzna przestanie stosować przemoc gdy trafi na właściwą kobietę' (89%),
- 'Kiedy mężczyzna przestanie pić, nie będzie również bił' (89%),
- 'Kobieta może swoją dobrocią pokonać złe skłonności partnera' (89%),
- 'Ofiara często prowokuje zachowanie nacechowane przemocą u jego sprawcy' (84%),
- 'Bijący mężczyźni to nieudacznicy bez charakteru' (76%),
- 'Bite kobiety mogą zawsze opuścić dom' (73%).

Jedynym stwierdzeniem, z którym zgodziła się większość respondentów (63%) to: 'Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol'. Można z tego wywnioskować, że zjawiska alkoholizmu i przemocy rodzinnej, są w opinii pracowników socjalnych ściśle ze sobą powiązane.

Natomiast zdania respondentów były najbardziej podzielone w przypadku takich stwierdzeń jak:

- 'Sprawca przemocy zmieni się, jeśli zrozumie, że źle postępuje' – zgodziło z nim się 35% badanych, nie zgodziło 30%, a reszta nie potrafiła zająć stanowiska w tej kwestii,
- 'Kobiety z miłości godzą się na przemoc w rodzinie' – takiego zdania było 46% badanych, nie zgodziło się z nim 41%.

Opinie nie różniły się w poszczególnych podgrupach i były podobne bez względu na wiek, miejsce pracy oraz uczestnictwo w szkoleniach.